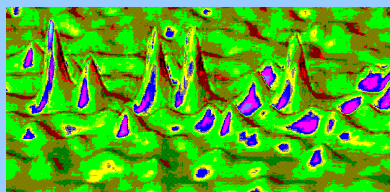

Detekcja światła

Sebastian Maćkowski

Instytut Fizyki

Uniwersytet Mikołaja Kopernika

Adres poczty elektronicznej: mackowski@fizyka.umk.pl

Biuro: 365, telefon: 611-3250

Konsultacje: **czwartek 13-16**

WS 2008/2009

Rekapitulacja

detektor - urządzenie, w którym pod wpływem absorpcji promieniowania zmieniają się jego właściwości

detektory światła

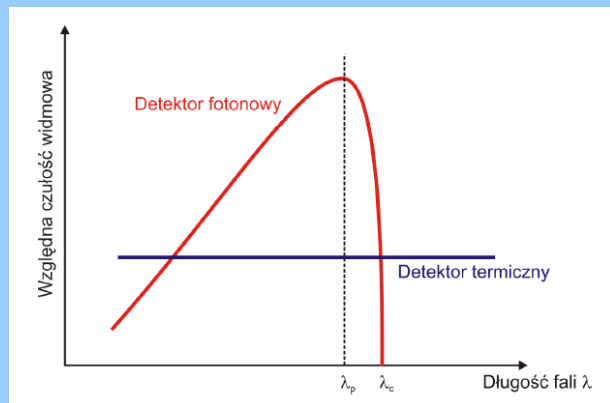
detektory termiczne
pomiar odbywa się poprzez detekcję zmiany temperatury w wyniku absorpcji światła

detektory fotonowe
promieniowanie powoduje zmianę obsadzenia poziomów energetycznych

WS 2008/2009

Rekapitulacja

WS 2008/2009

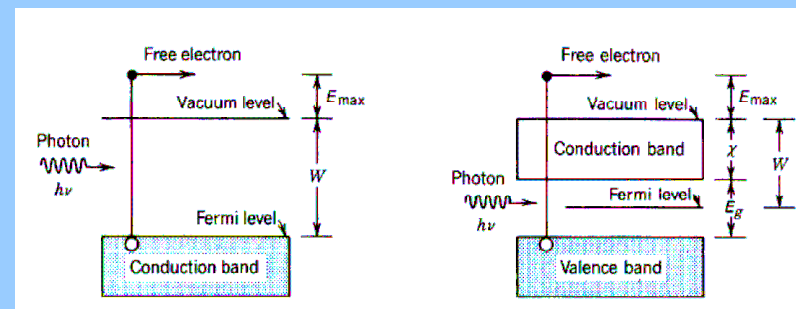

Rekapitulacja

efekt fotoelektryczny zewnętrzny – elektron wybity z metalu bądź z półprzewodnika pod wpływem światła

metal

półprzewodnik

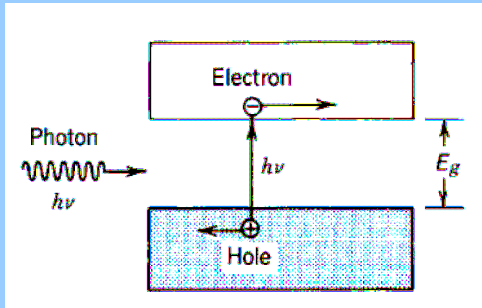

WS 2008/2009

Rekapitulacja

efekt fotoelektryczny wewnętrzny – elektron przenoszony z pasma walencyjnego do pasma przewodnictwa pod wpływem światła

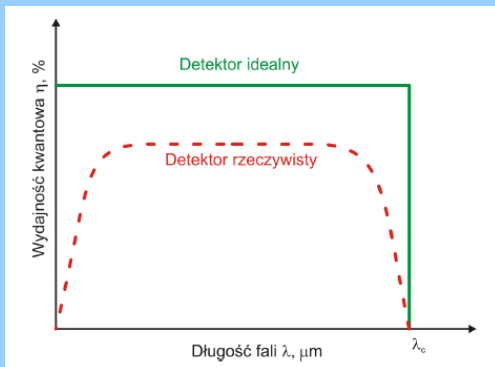
Idealny fotodetektor

1. słabo domieszkowany obszar aktywny, w którym absorbowane jest promieniowanie: właściwy dobór parametrów takich jak przerwa energetyczna, domieszkowanie, geometria
2. kontakty elektryczne do obszaru aktywnego, które zbierają sygnał nie stanowiąc jednocześnie źródła prądu ciemnego
3. powierzchnia obszaru aktywnego izolowana od otoczenia – eliminacja rekombinacji powierzchniowej oraz generacji nośników na powierzchni
4. tylna powierzchnia antyrefleksyjna - zwiększenie absorpcji promieniowania

Idealny fotodetektor

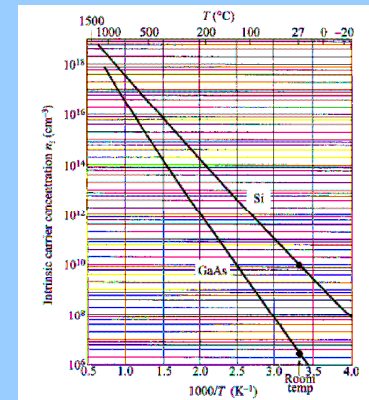
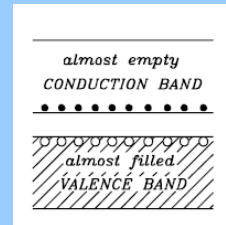
idealny detektor fotonowy

Rekapitulacja

generacja nośników: procesy termiczne i procesy optyczne

półprzewodnik

Rekapitulacja

koncentracja samoistna zależy od przerwy energetycznej

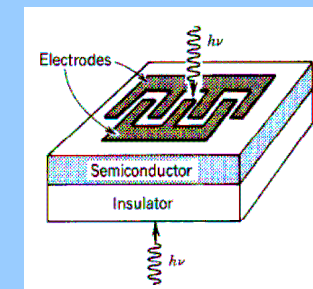
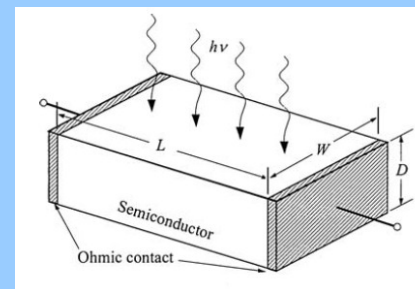
	Si	Ge	GaAs
E_G [eV]	1.12	0.67	1.35
dE_G/dT [eV/K]	-2.3×10^{-4}	-3.7×10^{-4}	-5.0×10^{-4}
$n_i(300\text{ K})$ [cm^{-3}]	1.45×10^{10}	2.4×10^{13}	1.79×10^6

detektory fotonowe – zdławienie generacji termicznej, istotne zwłaszcza dla detektorów podczerwieni – najczęściej poprzez chłodzenie

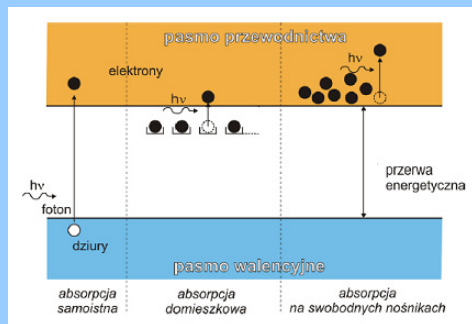
Fotorezystor

zwany także fotoprzewodnikiem (photoconductor) – zmiana oporności półprzewodnika pod wpływem padającego promieniowania

Fotorezystor

typy wzbudzeń w półprzewodniku

$h\nu$ – energia fotonu
 E_g – przerwa energetyczna
 E_i – energia poziomów domieszkowych

Fotorezystor

absorpcja samoistna: energia fotonu musi być większa niż przerwa energetyczna półprzewodnika

$$h\nu > E_g \quad \lambda_c = \frac{hc}{E_g} \quad \lambda_c [\mu m] = \frac{1,238}{E_g [eV]}$$

absorpcja domieszkowa: energia fotonu musi być większa niż energia jonizacji domieszek E_i (donorów lub akceptorów)

$$\lambda_c = \frac{hc}{E_i} \quad \lambda_c [\mu m] = \frac{1,238}{E_i [eV]}$$

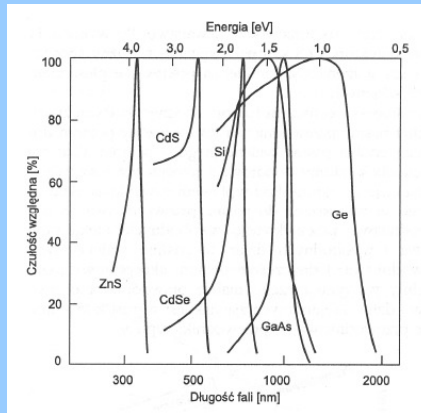
absorpcja na swobodnych nośnikach: wzrost energii nośników w paśmie, wzrost fotoprądu wynika ze wzrostu ruchliwości nośników

Fotorezystor

materiały półprzewodnikowe służące do wytwarzania fotorezystorów

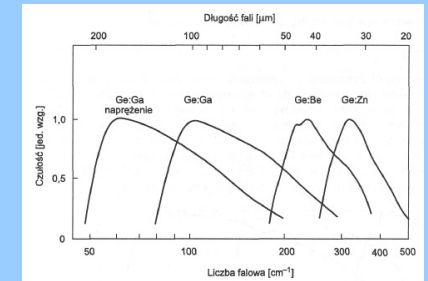
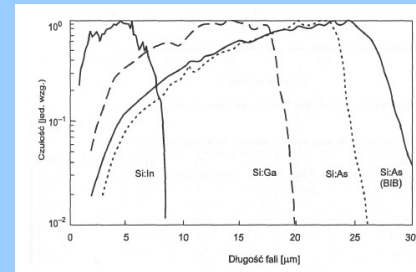
Półprzewodnik	E_g [eV]	λ_A [μm]
CdS	2,4	0,52
CdSe	1,8	0,69
Si	1,12	1,1
Ge	0,67	1,85
PbS	0,42	2,9
PbSe	0,23	5,3
InSb	0,23	5,3
$\text{Hg}_{1-x}\text{Cd}_x\text{Te}$	zależy od x	maks. 25

Fotorezystor

fotoprzewodnictwo domieszkkowe

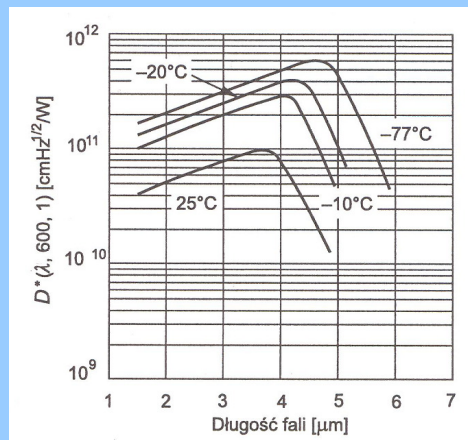
Semiconductor:Dopant	E_A (eV)	λ_A (μm)
Ge:Hg	0.088	14
Ge:Cu	0.041	30
Ge:Zn	0.033	38
Ge:B	0.010	124
Si:B	0.044	28

Fotorezystor

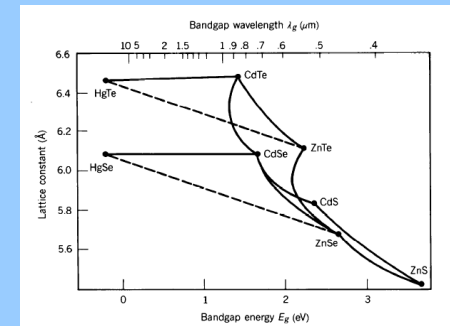
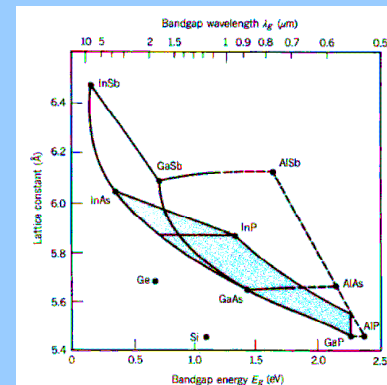
wpływ temperatury

PbSe

Fotorezystor

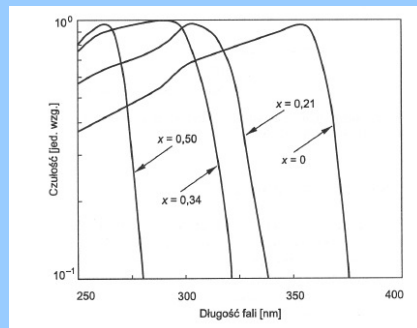
związki potrójne – ciągła zmiana wartości przerwy energetycznej

Fotorezystor AlGaN

czułość fotorezystorów ze związków potrójnych

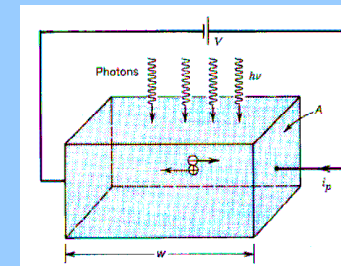

Fotoprąd

szybkość generacji par elektron – dziura, R

$$R = \eta\Phi/wA$$

Φ – strumień fotonów
 w – długość detektora
 A – powierzchnia boczna
 η – wydajność kwantowa
 liczba zaabsorbowanych fotonów, które tworzą parę elektron-dziura

rekombinacja elektronów: $\Delta n/\tau$
 Δn – koncentracja fotoelektronów
 τ – czas rekombinacji

Fotoprąd

dla stanu ustalonego szybkość generacji nośników równa się szybkości rekombinacji nośników

$$R = \Delta n/\tau$$

czyli

$$\Delta n = \eta\tau\Phi/wA$$

wytworzenie par elektron-dziura prowadzi do wzrostu przewodnictwa

$$\Delta\sigma = e\Delta n(\mu_e + \mu_h) = \frac{e\eta\tau(\mu_e + \mu_h)}{wA}\Phi$$

μ_e, μ_h – ruchliwość elektronów i dziur

Fotoprąd

gęstość prądu

$$J_p = \Delta\sigma E$$

prędkość nośników

$$v_e = \mu_e E$$

$$v_h = \mu_h E$$

wówczas

$$J_p = [e\eta\tau(v_e + v_h)/wA]\Phi$$

fotoprąd

$$i_p = AJ_p = [e\eta\tau(v_e + v_h)/w]\Phi$$

gdy

$$v_h \ll v_e$$

to

$$i_p \approx e\eta\frac{\tau}{\tau_e}\Phi$$

$$\tau_e = w/v_e$$

czas przelotu między elektrodami

Wzmocnienie

wzmocnienie (gain) – ładunek generowany w obwodzie

$$G = \frac{q}{e}$$

fotoprąd bez wzmocnienia

$$i_p = \eta e \Phi$$

fotoprąd ze wzmocnieniem

$$i_p = \eta q \Phi = G \eta e \Phi$$

wzmocnienie fotorezystora

$$G = \tau / \tau_e$$

typowo

$$w = 1 \text{ mm}$$

$$v_e = 10^7 \text{ cm/s}$$

$$\tau_e \approx 10^{-8} \text{ s}$$

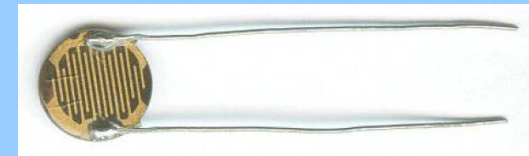
$$G < 10^6$$

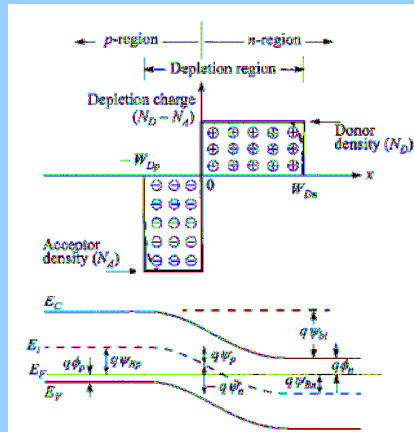
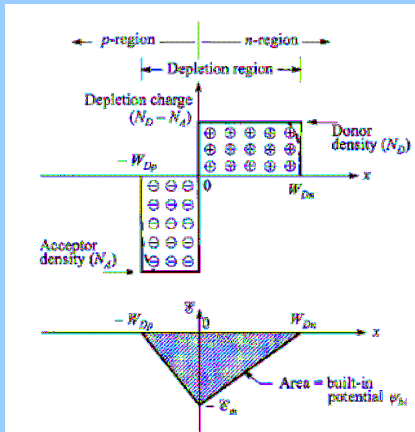
Fotorezystor

fotorezystor

- zmiana oporności półprzewodnika pod wpływem padającego promieniowania
- zakres widmowy zależy od półprzewodnika, głównie podczerwień
- niska cena
- prosta konstrukcja
- wzmocnienie
- długi czas odpowiedzi, ułamek sekundy

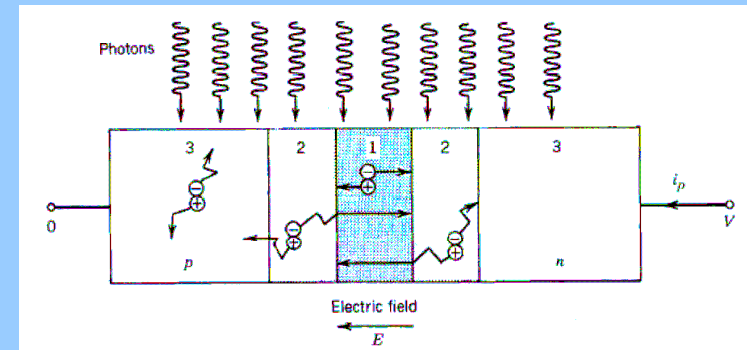

Złącze pn - rekapitulacja

Fotodioda

fotodioda pn, polaryzacja w kierunku zaporowym

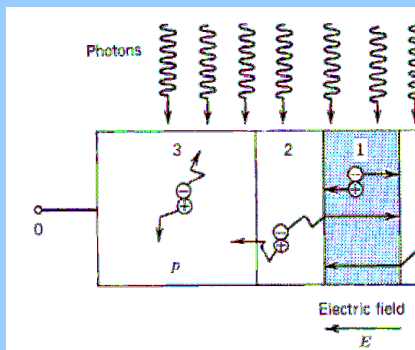

pary elektron-dziura tworzone w trzech regionach

Generacja nośników

region 3

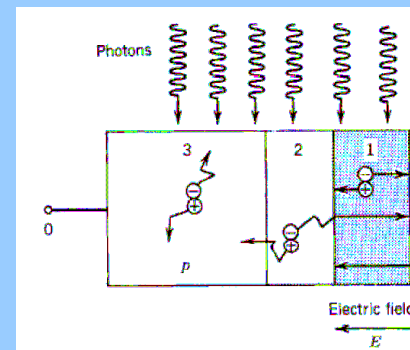
pary elektron-dziura tworzone w obszarze neutralnym bez pola elektrycznego – tylko dyfuzja
rekombinacja spontaniczna
zerowy wkład do mierzonego prądu w obwodzie

WS 2008/2009

Generacja nośników

region 2

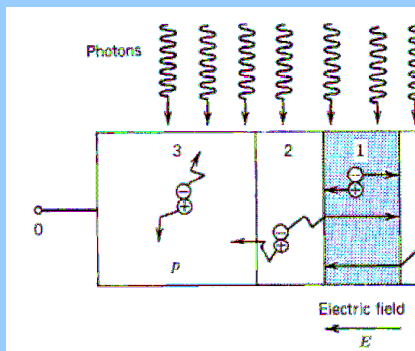
pary elektron-dziura tworzone w pobliżu obszaru zubożonego dzięki dyfuzji nośnik może trafić do obszaru zubożonego wkład do mierzonego prądu w obwodzie dają elektrony z obszaru p i dziury z obszaru n

WS 2008/2009

Generacja nośników

region 1

pary elektron-dziura tworzone w obszarze zubożonym silne pole elektryczne – separacja nośników
brak rekombinacji spontanicznej
prąd w kierunku zaporowym

WS 2008/2009

Fotoprąd w diodzie pn

wkład od nośników z obszaru 1 i 2

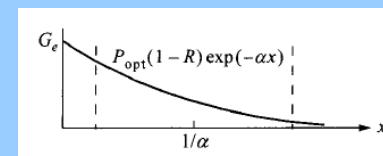
$$J_{\text{tot}} = J_{\text{dr}} + J_{\text{diff}}$$

drift w obszarze 1   dyfuzja w obszarze 2

szybkość tworzenia par elektron-dziura w warstwie zubożonej

$$G_e(x) = \Phi_0 \alpha \exp(-\alpha x)$$

$$P_{\text{opt}}(1-R)/Ah\nu$$

WS 2008/2009

Fotoprąd w diodzie pn

fotoprąd – wkład dryfowy

$$J_{dr} = -q \int_0^{W_D} G_e(x) dx = q \Phi_0 [1 - \exp(-\alpha W_D)]$$

dyfuzja nośników (dziur w obszarze domieszkowanym na typ n)

$$D_p \frac{\partial^2 p_n}{\partial x^2} - \frac{p_n - p_{no}}{\tau_p} + G_e(x) = 0$$

D_p – współczynnik dyfuzji dziur
 τ_p – czas życia nośników
 p_{no} – równowagowa koncentracja dziur

WS 2008/2009

Fotoprąd w diodzie pn

rozwiązanie

$$p_n = p_{no} - [p_{no} + C_1 \exp(-\alpha W_D)] \exp\left(\frac{W_D - x}{L_p}\right) + C_1 \exp(-\alpha x)$$

$$L_p = \sqrt{D_p \tau_p}$$

$$C_1 = \left(\frac{\Phi_0}{D_p}\right) \frac{\alpha L_p^2}{1 - \alpha^2 L_p^2}$$

prąd dyfuzyjny

$$J_{diff} = -q D_p \frac{\partial p_n}{\partial x} \Big|_{x=W_D} = q \Phi_0 \frac{\alpha L_p}{1 + \alpha L_p} \exp(-\alpha W_D) + \frac{q p_{no} D_p}{L_p}$$

prąd całkowity

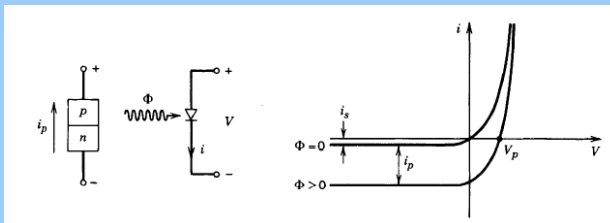
$$J_{tot} = q \Phi_0 \left[1 - \frac{\exp(-\alpha W_D)}{1 + \alpha L_p} \right] + \frac{q p_{no} D_p}{L_p}$$

WS 2008/2009

Mod fotoprzewodzący

mod fotoprzewodzący

prąd ciemny
~ 1 to 10 nA

napięcie w kierunku zaporowym:

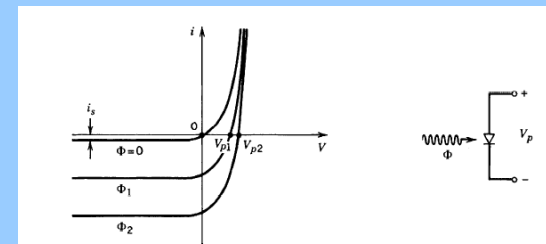
- silne pole elektryczne, wzrost prędkości, skrócenie czasu tranzytu
- wzrost szerokości warstwy zubożonej, obniżenie pojemności złącza
- wzrost obszaru aktywnego fotodetektora

WS 2008/2009

Mod fotowoltaiczny

mod fotowoltaiczny

prąd ciemny
0 A

złącze niespolaryzowane:

- absorpcja fotonu powoduje powstanie różnicy potencjałów

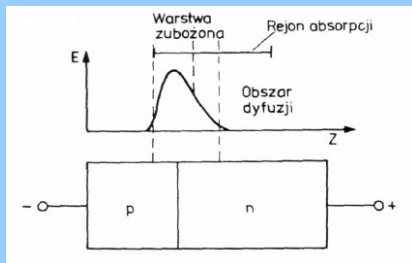
WS 2008/2009

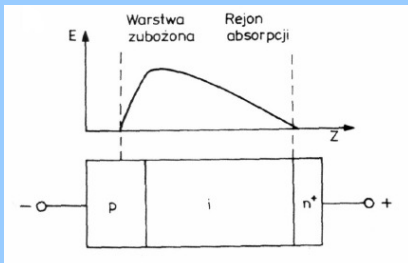

Fotodioda p-i-n

fotodioda pn

fotodioda pin

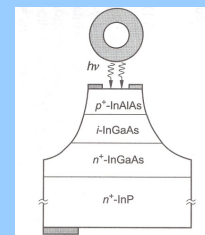

fotodioda pin:
poszerzenie warstwy zubożonej: więcej nośników dryfujących, większy obszar aktywny optycznie, zwiększenie czasu tranzytu

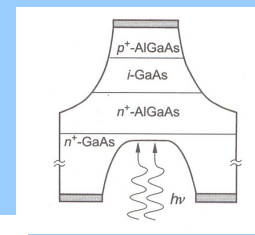

Fotodioda p-i-n - konfiguracje

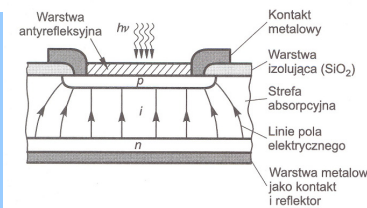
meza oświetlana od przodu

meza oświetlana od spodu

planarna oświetlana od przodu

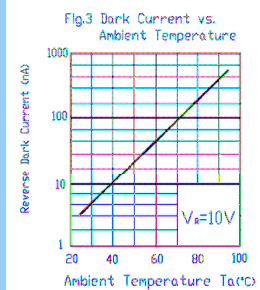
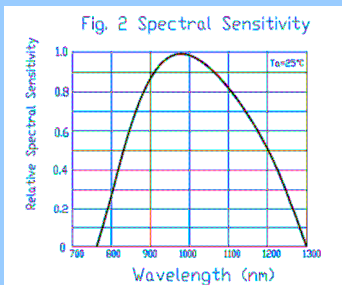

Fotodioda pin - przykład

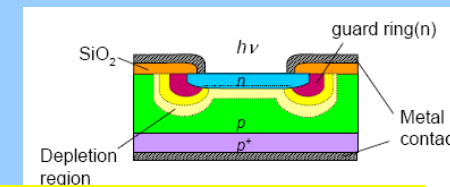

Absolute Maximum Ratings at $T_A = 25^\circ\text{C}$

Parameter	Symbol	Rating	Unit	Notice
Reverse Voltage	V_R	32	V	
Power Dissipation	P_d	150	mW	
Lead Soldering Temperature	T_{sol}	260	$^\circ\text{C}$	4mm from mold body less than 5 seconds
Operating Temperature	T_{opr}	-25 ~ +85	$^\circ\text{C}$	
Storage Temperature	T_{stg}	-40 ~ +85	$^\circ\text{C}$	

Plan na ósmy wykład

fotodioda lawinowa
fotopowielacz

